

Tractatus. ij. prime partis

Tractatus secundus prime partis de baptismo. Et habet octo capitula.

Nunc dicendum est de sacramenti in speciali. Et primo de baptismo. Circa quod consideranda sunt octo: Primo quid est baptismus. Secundo de materia eiusdem. Tercio de forma. Quarto de ministro baptismi. Quinto de suscipiētib; baptismū. Sexto de ritu baptismi. Septimo de effectu baptismi. Octavo de annexis baptismi.

Quid est baptismus et unde dicatur. **Cap. i.**
Baptismus est ablutio corporis exterioris cum scriptura. i. taxata forma verborum sancta. ita tamen quod illa ablutio materia que fit exterioris in corpore est signum ablutiois spiritualis quam deus facit interioris in mente. Et dicitur baptismus a baptizo as. quod idem est quod abluo is. Unde baptismus grece idem est quod abluo latine.

De materia baptismi. **Cap. ii.**
Materia baptismi est aqua simplex elementaliter. Quod autem ista aqua sit propria materia baptismi tota ratio est ex institutione christi qui instituit baptismum fieri in aqua elementaliter. Sic enim instituit baptismum fieri in vino vel in aliquo alio liquore. vinum vel aliud aliud liquor est propria materia baptismi. Aliquam tamen congruenter assignatur a doctoribus quare christus instituit baptismum magis fieri in aqua quam in aliquo alio liquore. Quare una est. quare scriptura maxime necessitatis dicitur habere materiam maxime congruenter. ne propter defectum materie aliquis impeditur a susceptione illius sacri. sed baptismus est scriptura maxime necessitatis. quare sine baptismo nullus potest saluari. ideo ne ullus possit se excusare a susceptione baptismi propter defectum materie vel caritativitatem eius baptismus dicitur habere materiam maxime congruenter. talis autem materia est aqua. que invenitur in quibuslibet terra et de facili potest haberi. Possit se aliquis excusare si materia baptismi esset vinum vel oleum vel lac vel alius liquor preciosior quam non inveniret in omni terra. nec possit ita quibuslibet de facili habere. Alia congruentia sive ratio quare aqua est propria materia baptismi assignatur a doctoribus talis. quare proprietatem aqua maxime est conveniens baptismi. Est enim aqua mundificativa sordium. refrigerativa estivationum. pura. i. lucida oculi intuitum. Sicut baptismus

De baptismo

mundat sordes aie: iō vocat baptism⁹. qz baptism⁹ grece idē est qz lotio latine. **U**n baptizare idē est qz lauare. **B**aptism⁹ em̄ refrigerat estū carnal' & cupiscētie. illūinat oculos mēt̄s respectu diuine noticie. **A**rguūt ḡ doctores sic. **I**llud est ppa materia baptismi cui⁹ pprietatē maxie puenit baptismo. sed aq̄ rē. ḡ aq̄ est ppa materia baptismi. **U**tz autē aq̄ sit bñdicta v' nō nihil facit ad baptismū. qz ita bñ pōt fieri baptism⁹ in aq̄ nō bñdicta sic in aq̄ bñdicta. **S**z aq̄ baptismal' in ecclia bñdicūt pp̄ solēnitatē & maiorē reuerētā ad baptismū. **E**t etiaz aq̄ sit calida v' frigida nihil ad baptismū. s; sp̄ vitādū est picu' in baptizādū. **S**z nūqd in aq̄ roseacea v' in aq̄ ardēte v' in alijs aquis distillat' possz fieri baptism⁹ si aq̄ elemental' inueniri nō possz. **D**icēdū est qz nō. qz tales aq̄ nō sūt pprie aq̄ s; humores illoz corpum a q̄b; distillāt. **I**n lixiuio at si aq̄ nō possit inueniri possz fieri baptism⁹. cū lixiuū nihil aliud sit nisi aq̄ colata p cineres. **E**t pp̄ eandē rōez dicūt aliqui doctores qz in vrina pp̄ defectū aq̄ possz baptizari. qd̄ tñ nō credo eē verū. qz vrina nō est aq̄ s; humor resolut⁹ a cib; & mest'. **E**t idēz dico de salina. i. c. **N**ō vt apponeres. de bap. **S**z nonne in brodio carnū possz fieri baptism⁹ vbi aliq̄ alia aq̄ nō possz inueniri. **D**icēdū est. qz aut tāta resolutio carnū est facta i brodio illo qz definit ibi eē por spēs aq̄. & alia spēs de nouo generata. & tūc nō p̄t ibi fieri baptism⁹. aut nō est ibi tāta resolutio facta carnū. & tūc fieri p̄t. & in tali brodio baptizari. **Q**n̄ at tal' resolutio sit facta aut qñ nō. p̄t pp̄edi in spissitudine. **S**i aut sit tāta spissitudo illi⁹ brodiū q̄nta est in cutico v' aliq̄ntuluz minor nō credo qz possit in illo brodio baptizari. **S**i aut non sit spissitudo s; brodiū sit aliq̄ntulū pigue. credo qz tūc in illo brodio possz baptizari. **E**t idē dico de luto. s; si aq̄ exp̄mat ex illo luto. in illa aq̄ exp̄ssa p̄t fieri baptism⁹. **S**i nix etiā liq̄fiet in illa aq̄ liq̄facta a nixē possz baptizari. **S**olet at ab aliq̄b; tal' q̄stio fieri. si essz vn⁹ puer baptizād⁹ iuxta vnū puteū profundū. & ille qui deberet puerū baptizari nō haberet cū q̄ extraheret aquā de puteo. nec posset aliunde aquā habere & puer esset in piculo mortis. nūquit debet puerū proijcere ad puteū dicēdo. **B**aptizo te in noie patris & filij & sp̄s sc̄i. **D**icēn

Tracta. ii. prime partis.

dum est qd nō. qz fm qd dicit brūs paul⁹. Nō sūt faciēda mala vt eneniāt bona. Lz g ex h istud bonū eueniret qd aia ist⁹ pueri saluaret. n̄ ille qd p̄iceret istū puez faceret istd malū qd peccaret mortalit̄ z sic q̄tū in se essz dānaret aiaz suā. z qlibet ex ordine caritat⁹ tenet pl⁹ diligere aiaz suā q̄ aiaz cuiuscūqz alteri⁹. Et si dicat qd talis posset oteri z cōfiteri de isto peccato. z sic nō dānaret aia sua. Dicendū qd istd est fatuū dicere qz null⁹ cert⁹ est de vita sua. vñ iste nō est cert⁹ an statū post q̄ p̄iceret puez v̄ etiā i ipso actu p̄ictōis moriāf. Un h̄e talē spem ē p̄pe tēptare deū. qz certū est qd talis si p̄iciat puerū peccat mortalit̄. icertū ē aut si deus det sibi spaciū p̄fite di. Quare sciendū est fm consiliū bti Aug. dicēt. Tene certū z dūmitte incertū. de. pe. di. vij. c. ij. vt habitū est loco suo.

De forma baptismi La. iii.

Quia forma baptismi sciendū est qd alia forma v̄tū grez ei in baptizādo. z alia forma v̄tū latinū. Nam grez v̄tū tur talis forma. Baptizet seru⁹ xp̄i tal in noie patris z filij z sp̄i r̄iūssci amē. Latini ā v̄tūnt istā forma. Baptizo te in noie patris z filij z sp̄i r̄iūssci amē. Et q̄uis ex v̄traqz forma sc̄q̄t baptism⁹. nā grez ita bñ baptizati sūt sic latini. qd patz. qz q̄nre deūt ad v̄nitatē fidei ecclie romane nō baptizant. tamē forma latinorū p̄ueniētior est q̄ grecorū. qd patz quo ad nūc ex duobus. Primo. qz illa forma baptismi p̄ueniētior est q̄ magis cōcordat cū p̄bis xp̄i instituent⁹ baptismū. s; xp̄s institues baptismū dixit aplis vt recitat brūs Mathe⁹ in euāgelio suo vl. ca. Itē docete oēs gētes baptizātes eos in noie patris z filij z sp̄i r̄iūssci. Et cū ist⁹ p̄bis magis p̄cordat p̄bū istud baptizo. q̄ h̄ p̄bū baptizet. qz h̄ p̄bū baptizo est actiuū. z istud p̄bū baptizet est passiuū. z istud p̄ncipiū baptizātes descendit ab actiuo z nō a passiuo. quare p̄ueniētior est forma latinorū q̄ dicit baptizo. q̄ forma grecorū que dicit baptizet. Secūdo potest idē patere sic. Illa forma est cōueniētior forma baptismi in qua z p̄ quā magis exp̄munt ea que sunt necessaria in baptismo. s; talis est forma latinorū p̄ p̄patōz ad formā grecorū. qz in baptismo est necessaria p̄t⁹ dei cōferent⁹ efficacā baptismi. z istud tāgūt i v̄traqz forma cū dicit in noie patris z filij et

De baptismo

spiritus sancti. Est etiā ibi necessaria persona suscipiens bap-
tismi: et ista exprimitur in forma grecorum. cū dicitur seruus dei talis. In
forma autē latinorum. exprimitur cū dicitur: Etia est ibi necessaria perso-
na ministri baptizantis. q̄ nō exprimitur ad mīn⁹ explicite in for-
ma grecorum. In forma autē latinorum exprimitur explicite cū dicitur. ba-
ptizo. quare puenientior est forma latinorum q̄ grecorum. Veri-
simile em̄ est q̄ forma qua vtit̄ romana ecclesia. q̄ disponēte
dño oim ecclesiarū caput est et magistra. extra de bap. et ei⁹ ef-
fec. c. maiores. sic puenientior q̄cūq; alia. Est ḡ debita forma
baptismi. Baptizo te in noie patris et filij et spūs sancti. Amē.
¶ Quid autē noiat persona baptizanda vlt̄ q̄ ponat̄ ibi ego et no-
mē dicēdo. Petre vel maria. ego baptizo te etc. nō sunt de eē
forme. qm̄ sine ipsis posset fieri baptism⁹. tñ debēt poni i for-
ma p̄p̄t maiorē expressionē. nō em̄ est necessariū q̄ exp̄sse po-
nant̄. Ista autē forma pōt pferri in latino vel in quocūq; alio
idēomate. ¶ Utrū autē posset aliqd̄ immutari circa istam for-
mā. Sciēdū est q̄ ille qui immutaret aliqd̄ circa istā formam
aut intēdit mutare ritū ecclesie. et sic nō esset baptism⁹. aut in-
tēderet illud facere qd̄ facit ecclesia. s; ex ignorātia vlt̄ inaduertē-
tia aliquid circa istā formā mutaret. Et tūc circa hoc sciēdū ē
q̄ talis mutatio potest fieri quinq; modis. Uno mō totalit̄
mutādo p̄ba ipsius forme. et tūc nō fit baptism⁹ ex tali forma
sicut si diceret baptizo te in noie genitorū et geniti et pcedētis
ab vtroq; Licet em̄ ex cōi vsu loquēdi genitorū scet patrē. et ge-
nitū scet filiū. et pcedēs ab vtroq; significet spūs sanctū. Tñ
p̄belloquēdo in diuinis genitor et genitus et pcedēs exprēssi⁹
significāt act⁹ notionales q̄ ipsas psonas. in forma autē ba-
ptismi debet fieri mētio exprēssa de psonis. Alio modo pōt fi-
eri mutatio circa formā baptismi trāspōnēdo verba ip̄i⁹ for-
me sicut si diceret sic. Baptizo te ego in noie patris et filij et spi-
ritus sancti amē. vel quocūq; alio modo trāspōnēdo. Et tūc
manet idē sensus p̄boz ex tali mutatione nō impediret bap-
tismus. Alio modo potest fieri mutatio circa ip̄am formā ba-
ptismi addēdo aliquid ad ip̄am formā. Et tūc aut talis addi-
tio corrūpit sensū verboz forme. sicut mutabat formā arrius
dicēdo sic. Baptizo te in noie patris maioris. et filij minoris
b i

Tracta.ii. prime partis

et spiritus sancti. Talis additio corrumpit sensum verborum forme cum tollat equalitatem personarum. et sic non fit baptismus. Aut talis additio non corrumpit sensum verborum forme. immo non obstante tali additione adhuc manet idem sensus verborum. Et tunc si ille qui addit aliquid intendit mutare formam ecclesie nihil facit. cum non baptizet in fide ecclesie. Si autem non intendit mutare formam ecclesie sed ex quadam fatua devotione addat aliquid. ut sic baptizo te in nomine patris et filii. et spiritus sancti. amen. et beate virginis ut beata virgo adiungit te. vel aliquid aliud tale. talis additio non impedit baptismum. Alio modo potest mutari forma baptismi diminuendo de ea aliquid. Et tunc si diminuat dictio integra quecumque sit illa de omnibus istis. Baptizo te in nomine patris et filii et spiritus sancti. amen. nihil facit. quia omnia ista verba sunt de esse forme. Si autem non diminuat dictio integra sed pars dictionis. tunc aut diminutio talis fit in principio dictionis. si cut de ista dictione patris vel quacumque alia subtrahat primam litteram vel sillabam. talis diminutio impedit baptismum cum tollat sensum verborum. Si autem talis diminutio fiat de fine dictionis. sicut de ista dictione patris remoueat s. vel aliquid aliud tale. talis diminutio non impedit baptismum cum maneat idem sensus verborum. sic narrat in decretis. de concordia. dist. iiii. c. Remouerunt. quod quidam sacerdos ignarus lingue latine baptizabat sub ista forma verborum. Baptizo te in nomine patris et filii et spiritus sancti. amen. Et dicit papa in decreto illo quod vere baptizabat. Alio modo potest fieri mutatio circa formas baptismi interruptendo verba ipsius forme. et tunc si sit tanta interruptio quod ipsa impediatur intentio baptizantis. sicut si de mane diceret. Ego baptizo te. et postea iret ad expediendum negocia sua. et quando rediret diceret. in nomine patris et filii et spiritus sancti. amen. nihil faceret. Si autem non sit tanta interruptio quod impediatur intentio baptizantis. sicut si diceret. Baptizo te in nomine patris. et hoc dicto dicat assistantibus. tacete vel orate. vel aliquid tale. et postea perficeret. ex hoc non impediret baptismus.

V De ministro baptismi.
Capitulum. iiii.

De baptismo

Minister baptismi est duplex. Unus extra casum necessitatis. et iste est solus sacerdos: quia ad solum sacerdotem extra casum necessitatis pertinet baptizare. Cuius ratio assignatur a doctoribus talis. Ille est proprius et minister ordinarius sacramentorum qui habet potestatem super corpus christi verum. sed sacerdos solus est talis: ergo solus sacerdos est proprius et ordinarius minister sacramentorum. Quia autem ad illum pertinet ministratio seu dispensatio sacramentorum. qui habet potestatem super corpus christi verum: probatur sic: quia ad illum pertinet ordinatio corporis christi mystici quod est ecclesia. et congregatio fidelium qui habet potestatem super corpus christi verum: sed dispensatio sacramentorum pertinet ad ordinationem corporis christi mystici. et dispensare sacramenta pertinet ad illum qui habet potestatem super corpus christi verum. sed talis est solus sacerdos quare ad solum sacerdotem pertinet dispensare et ministrare sacramenta. Alius est minister baptismi in casu necessitatis et iste potest esse tam vir quam mulier. tam fidelis quam infidelis. Hoc enim interest inter baptismum et alia sacramenta quod minister baptismi potest esse alius quam sacerdos. non autem minister aliorum sacramentorum. Et ratio istius est. quia baptismus est sacramentum maxime necessitatis. non autem alia sacramenta. quia sine baptismo nullus potest esse saluus. nulla enim sine baptismo salus est. Sine autem alijs sacramentis saluantur multi. Arguunt ergo doctores sic. Illud sacramentum quod est tamen necessitatis quod sine eius susceptione nullus saluari potest debet habere ministrum ita communem quod propter defectum ministri nullus ab ipsius susceptione excusetur. sed sacramentum baptismi est tante necessitatis quod sine eius susceptione nullus saluari potest. dicente christo salvatore nostro. in Joh. ca. iij. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei. Ideo sacramentum baptismi debet habere ministrum ita communem quod nemo propter defectum ministri excusetur a susceptione baptismi. Et idcirco in casu necessitatis tam vir quam mulier. tam fidelis quam infidelis. sic. in deo. pagano. heretico baptizare potest dummodo baptizet in aqua. et debite profertur per verba forme baptismi. et habeat intentionem faciendi illud quod facit

Tracta. ii. prime partis

ecclesia **L**icet infidelis nō crederet illud valere. ita tamen q̄
semper deferendum est ceteris paribus digniori. **U**nde in
fidelis in presentia fidelis non debet baptizare. mulier etiam
in presentia viri nō debet baptizare. nō p̄motus etiā ad sacros
ordines in presentia p̄moti. **L**aic⁹ etiā in p̄ntia clerici tonsura
nō debet baptizare. **E**t rō istoz est. q̄ ille qui baptizat in p̄
sona xpi baptizat. z repr̄sētat ei⁹ p̄sonā q̄ p̄fecti⁹ repr̄sētat
p̄ fidēlē q̄ p̄ infidelē. p̄ virū q̄ p̄ mulierē. p̄ p̄motū q̄ p̄ nō
p̄motū. z p̄ tonsuratū q̄ p̄ nō tonsuratū. **S**ciēdū ē tñ q̄ in il
lo q̄ baptizat requirit̄ intērio baptizādi. s. faciēdi illud qd̄ intē
dit seu facit ecclesia aliter nō estz baptism⁹ q̄uis alia necessaria
ad baptismū sunt ibi. **N**ō autē requirit̄ talis itērio q̄ baptizans
intendat baptismum valere baptizato ad vitam eternam. un
mo cum intentione contraria. s. cum intentione q̄ baptism⁹
nihil valet. **S**ufficit em̄ q̄ baptizans in tendit facere illud qd̄
facit ecclesia quodcumq̄ sit illud z valet baptismus. **E**t nun
quid si aliquis minus vel quicumq̄ alius ludendo aspergit
aquam super aliquos non baptizatos dicendo **B**aptizo vos
in nomine patris z filij z spiritus sancti amen. tales erunt bap
tizati. **D**icēdum ē q̄ talis aut intendit baptizare intendendo
facere quod facit ecclesia. licet de hoc faciat trufas z derisōes
suas. **E**t tunc talis q̄uis graviter peccet faciendo irreveren
tiam sacramento. tñ vere confert baptismum. **S**i autem nō
intendat in mente sua facere quod facit ecclesia nihil facit.
Nunquid etiam in casu necessitatis aliquis potest baptizare
seipsum. **D**icendum est q̄ ille casus ponitur in quadam de
cretali incipiente **D**ebitum. extra de bap. z eius effec. vbi nar
ratur de quodam iudeo qui propter iudeoz metus non erat
ausus vocare aliquem fidelem. sed accipiens aquā dixit. **B**a
ptizo me in nomine patris z filij z spiritus sancti amen. **E**t ad
huius evidentiam notandum est q̄ triplex est baptismus. scz
fluminis. fluminis z sanguinis. **F**luminis scz qñ aliquis bap
tizatur in flumine siue in aqua. z iste est sacramentum ecclie
Et de isto loquimur hic. **E**t loquendo de tali baptismo nul
lus potest baptizare seipsum. **E**t ratio reddit̄ a papa in illa de
cretali quia baptismus est quedam generatio spiritualis **E**t

De baptismo

ideo sicut seipsum nullus potest generare corporaliter dicitur
te beato **Aug.** in libro de trinitate. Nullus gignit seipsum
corporaliter. ita nullus seipsum potest generare spiritualiter. bap/
tizando vicem seipsum. Et est alius baptisimus. scilicet. a ministeris qui
spiritualiter mundat et abluit alicuius inuisibiliter a pec/
cato. Et tali baptismo potest aliquis baptizare seipsum dispo/
nendo seipsum ad gratiam dei. et sic non baptizatus adultus ha/
bendo deuotionem ad baptismum et essendo in proposito quod
si haberet oportunitatem susciperet sacramentum baptismi: et
si moriatur in tali proposito saluatur. nec est hoc contra scripturas
quod est supra allegatum. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et
spiritu sancto non potest introire in regnum dei. quod intelligendum
est renatus ex aqua in paruulis in re. sed in adultis vel in re vel
in voto. Et licet iste non sit regeneratus ex aqua in re. est tamen
in voto. Et est alius baptismus. scilicet. baptismus sanguinis. scilicet. quando ali/
quis non baptizatus suscipit mortem pro fide christi. Et talis baptil/
mus proficit ad salutem dum tamen habeatur baptismus aquae
in voto. si ille qui sustinet mortem est adultus. Sicut habetur
in legenda beate katherine de illis rethoribus qui ad eius pro/
dicationem conuersi fuerunt. quos imperator fecit comburi.
Si autem non sit adultus non requiritur tale votum. sed sus/
cipit mors tolerata pro christo. sicut fuit de innocentibus. Et
tali baptismo nullus potest se baptizare. quia nulli licitum est
interficere seipsum pro quacunque causa. Nec est contra hoc de
Samsone et **Rasias** qui interfecerunt seipsum. Quia ut dicit be/
atus **Hieronimus**. Factum eorum non est trahendum ad con/
sequentiam. quod privilegia paucorum non faciunt legem communem.
Anquid etiam in ministro baptismi requiritur bonitas vite
scilicet quod sit sine peccato mortali. Dicendum quod ista questio intelli/
genda est de sacerdote. quod ut dictum est proprius minister bap/
tismi est. Ad huius solutionem sciendum est quod quantum ad effe/
ctum baptismi nihil facit bonitas vel malicia ministri. quod siue
sit bonus siue malus offert ut dictum est verus baptismus. Sed
quod ad ministerium utrum peccet vel non in baptizando. Di/
cendum est ergo quod aut sacerdos baptizat in casu necessitatis si
ne solennitate. sicut faceret una vetula. et tunc aliqua non peccat

Tracta. ii. prime partis

mortaliter si baptizat existens in peccato mortali. Aut baptizat extra casum necessitatis et cum solemnitate et tunc peccat mortaliter si baptizat existens in peccato mortali. quia facit irreverentiam sacramento. Verum est quod dominus Durandus quondam episcopus auiciensis. et postea episcopus Bodoensis in francia. et magister in theologia celeberrimus. et insuper ordinis predicatorum. qui fuit doctor sacri palatii dicit in quarto suo sacramentali. quod quomodo documque sacerdos existens in peccato mortali baptizat peccat mortaliter. utrum eius opinio sit vera nescio: tamen scio bene quod est dura. ¶ Scendum est quod minister baptismi debet esse vnus. Et ratio assignatur communiter a doctoribus. quia baptizans baptizat in persona christi qui est vna persona. Et idcirco persona baptizantis debet esse vna. unde plures non possunt baptizare vnum. Et si dicatur quod vnus possit baptizare plures dicendo. Ego baptizo vos in nomine patris et filii et spiritus sancti. amen. Ergo a simili plures possent baptizare vnum dicendo. Nos baptizamus te in nomine patris et filii et spiritus sancti. Dicendum quod non est simile. quia cum dicitur baptizo vos idem est ac si diceretur. baptizo te et te. quando autem dicimus. nos baptizamus te. idem est ac si diceretur. ego et tu baptizamus. quia differentia est inter nos et vos. quia nos idem est quod ego et tu. vos autem idem est quod te et te. Ideo dicendo vos nihil mutatur in forma sed dicendo nos mutatur aliquid in forma. ¶ Solet autem ab aliquibus ponit talis casus. ponatur quod hic sint duo. quorum vnus sit mutus et alius sit mancus. et sit tibi vnus puer baptizandus et mutus aspergat eum aqua et mancus proferat verba. queritur utrum talis puer sit baptizatus. Dicendum est quod aut isti baptizant in forma grecorum aut baptizant in forma latinorum. Si baptizant in forma grecorum: tunc dicunt aliqui doctores quod talis puer non est baptizatus: quia vsupra dictum est baptizans in quacumque forma baptizat baptizat in persona christi. ut dicit beatus Iohannes baptista dicens de christo. Qui me misit baptizare dixit mihi. super quem videris spiritum descendentem hic est qui baptizat. persona autem christi est vna. Unde Anathasius. Non duo tamen sed vnus

De baptismo

est christus. quare oportet q̄ ille qui baptizat sit vnus in qua
cunq; forma baptizet. Alij aut̄ doctores sicut **Joannes Sco**
tus 7 sui sequaces dicunt q̄ si baptizent in forma grecorū q̄
est vere baptizatus. quia vt dicunt. licet ille qui baptizat bap
tizet in persona christi cuius est vna persona. baptizat tamen
in nomine trinitatis in qua sunt persone plures. 7 sic non con
trariatur baptismo fm̄ formam grecorū si sunt plures bap
tizantes. **Que** istarū opinionū sit verior nescio. sed meo
iudicio papa est consulendus super hoc. ad quē maiores que
stiones potissime circa articulos fidei contingentes sunt re
ferende. extra de bap. 7 eius effect. ca. maiores. Si autem ba
ptizent in forma latinorū dicunt communiter quasi omnes
doctores q̄ non baptizant propter rationem supra dictaz de
differentia de nos 7 vos. que est ratio venerabilis doctoris
sancti **Thome** de aquino in vltima parte summe. Assignat̄
ratio talis a magistro **Herneo** britone. quia in sacramēto ma
xime veritatis nil debet esse falsitatis. sed baptismus est sacra
mentum maxime veritatis. ergo in baptismo nil debet esse
falsitatis. Sed si isti vterentur forma latinorū qua vtitur
Romana ecclesia 7 sibi adherentes. esset in tali baptismo fal
sitas. quia mancus dicendo. ego baptizo te. i. abluo te in
nomine patris 7c. ipse mentiretur. quia ipse non baptizat. i. nō
abluo. immo hoc facit mutus. quare manifestum est q̄ talis
baptismus est nullus. **Hanc** autem rationem conantur sol
uere aliqui doctores dicentes. q̄ si ille mancus non diceret
ego baptizo. sed diceret nos baptizamus te: 7 sic non diceret
falsum immo verum. quia ista oratio. nos baptizamus te ve
ra est per synodoche. Sicut si essent duo scriptores qui scrip
sissent vnum librum. ita q̄ vnus ipsorum scripsisset medietate
tem 7 alius aliam medietatem. vnus eorum posset vere dice
re nos scripsimus istum librum. **A** simili cum mutus in bap
tismo tali aspergat siue infundat aquam. 7 mancus proferat
verba. vterq; potest vere dicere. nos baptizamus te. **Hoc** au
tem nihil valet. quia ad hoc q̄ aliqua propositio verificetur
per synodochen. de duobus oportet. q̄ ambo fecerint ac
tum eiusdem rationis. quia si fecissent diuersarum rationum

Tracta. ii. prime partis

vna propositio non potest verificari de his. sicut si vnus rasisset pergamenum de quo scriptus est liber. et alius scripsisset librum. ista propositio. nos scripsimus librum istum. nullo modo potest verificari. Sic est de istis dicendo. Nos baptizamus te. quia infunderet aquam et proferre verba sunt actus diuersarum rationum. ideo nullo modo de eis potest dicta propositio verificari. Et hec sufficiant de ministro baptismi.

B Desuscipientibus baptismum. *Cap. v*
Baptismum debent suscipere tam viri quam mulieres. omnes. quia sine baptismum vel in re vel in voto ut dictus est supra nullus potest saluari. Sed aliter est de adultis et aliter de parvulis. quia in adulto qui recipit baptismum requiritur intentio propria suscipiendi illius quod conferat ecclesia quia nemo ex aqua et spiritu sancto renascitur. nisi volens saltem in adultis. et sue voluntatis arbitris. in ca. Omnis. de con. dist. iiii.
In parvulo sufficit fides et intentio eorum qui eum offerunt ad baptismum. Sed nunquid potest aliquis in ventre matris baptizari sicut sit vna mulier pregnans de vno puero. et parturiendo sit in periculo mortis. nunquid in ventre eius debet baptizari. Dicendum quod non. Cuius ratio assignatur a doctoribus talis. quia ille qui suscipit baptismum debet suscipi a manibus ministri ecclesie et spargi aqua vel immergi in aquam sed ista non possunt fieri circa existentem in utero matris. quare existens in utero matris non potest nec debet baptizari. vide supra. c. quoniam in maternis. in principio de con. dist. iiii. ubi dicitur quod ille qui secundum Adam adhuc natus non est secundum Christum regenerari non potest. Et in. c. si quicquid est in homine. Sed ponatur quod aliqua pars pueri appareat extra. nunquid talis puer si timeatur de periculo ita quod non possit expectari quod totaliter nascatur potest baptizari. Dicendum quod illa pars que apparet extra aut est caput aut alia pars corporis. si illa pars que apparuit sit caput. tunc caput debet aspergi aqua dicendo. Baptizo te in nomine patris et filii et spiritus sancti. amen. et est vere baptizatus. et si nascatur postea non debet amplius baptizari. Et ratio est. quia caput est principalis pars corporis. et in eo vigent omnes sensus corporis. Si autem illa pars que apparet est alia pars quam caput. sicut manus vel pes

De baptismo.

tunc dicant aliqui doctores q̄ illa pars debet aspergi aqua & baptizari. & est vere baptizatus. nec si nascat̄ postea amplius debet baptizari. Et ratio est. q̄ baptismus fit p̄pter animam non p̄pter corpus. Anima aut̄ quantum ad essentia suam est tota in toto. & tota in qualibet pte corporis. & ideo quecūq; ps corporis baptizata fuerit tota est baptizata. Alij aut̄ dicunt q̄ talis ps debet aspergi aqua & baptizari. s; si puer nascatur postea debet baptizari sub ista forma. Si tu es baptizatus ego te nō baptizo. sed si tu non es baptizatus ego te baptizo in nomine patris & filij & spūs sancti. amen. Quis istorum verius dicat nescio. sed tñ credo q̄ istud vltimum sit securus. ¶ Sed nunquid si aliquis sit sanctificatus in vtero matris debet baptizari. Dicendū est q̄ sic. non quidem p̄pter culpam quā habet. sed vt ascriberetur in numero fidelium & in susceptione caracteris baptismalis. & vt impleretur p̄ceptū christi de susceptione baptismi. ¶ Sed nūquid filij iudeorum paruuli sunt baptizandi inuitis parentibus. Dicendū q̄ aliqui doctores sic Johannes Scotus & dominus Durandus episcopus auiciensis & sui sequaces dicunt q̄ sic. Dicunt em̄ q̄ principes et domini terrarum in quibus habitāt iudei possunt eis auferre filios suos. & eis inuitis facere eos baptizari cuz iudei sint eorum serui. & s̄m leges filij seruorum sunt res dominorum quorum sunt serui. ita q̄ domini possunt eos vendere vel impignozare. Arguunt igitur sic. Maius est aliquem posse obligare vel addicare seruituti alicuius domini temporalis q̄ seruituti dei. cui omnis homo de iure naturali tenetur seruire. sed domini terrarum in quibus habitant iudei vendere possunt filios iudeorum & tradere eos alteri domino inuitis parentibus. ergo possunt eos parentibus inuitis tradere seruituti christi. quod fit p̄ susceptionem baptismi. Alij vero doctores sicut beatus Thomas de aquino & sui sequaces. dicūt q̄ filij iudeorum paruuli non sunt inuitis parentibus baptizandi. & hoc p̄pter periculum q̄ posset p̄tingere. q̄ qñ isti paruuli qui inuitis parentibus essent baptizati essent adulti cum p̄les naturaliter sequatur patrē. ipi forte abnegarēt baptismū & redirent ad iudaismum. verisimile em̄ est q̄ si iudeorum filij

Tracta. ii. prime partis

parvuli essent inuitis parentibus baptizandi. christiani sunt reges et imperatores qui precesserunt et fuerunt tanti zelatores fidei iudeorum filios fecissent baptizari. et etiam summi pontifices inducerent reges et principes in quorum terra habitant iudei ad hoc faciendum. **Q**uis istorum verius dicat lectoris iudicio relinquo. **S**ed nunquid furiosi et amentes debent baptizari. **D**icendum est quod isti furiosi aut fuerunt a natiuitate ita quod nunquam habuerunt usum rationis. aut habuerunt aliquotiens usum rationis. sed amiserunt propter aliquam causam. **S**i fuerunt furiosi a natiuitate non sunt baptizandi. quia ut dictum est in adulto qui debet baptizari requiritur fides et intentio suscipiendi illud quod confert ecclesia. sed tales non possunt habere fidem nec intentionem cum supponatur eos nunquam habuisse usum rationis. ergo tales non possunt suscipere baptismum. **S**i autem non fuerunt furiosi a natiuitate sed habuerunt aliquotiens usum rationis vel habent aliquotiens lucida intervalla. et tunc si in tempore quo habebant usum rationis. vel tempore quo habebant lucida intervalla habuerunt fidem et deuotionem ad baptismum. et petierunt ipsum debent baptizari si necessitas sit quamquam sint in furia. **S**i autem tempore quo habebant usum rationis. vel tempore quo habebant lucida intervalla non habebant fidem et deuotionem ad baptismum nec petebant ipsum non debent baptizari. **E**t idem dico de demoniacis. quia si antequam essent demoniaci habebant fidem et deuotionem ad baptismum et petebant ipsum debent baptizari. si autem non habebant non debent baptizari. **S**imile iudicium est de frenetico. **U**trum autem aliquis dormiens debet baptizari. **D**icendum est quod si possit excitari non debet baptizari in somno. sed si non possit excitari distinguendum est prout supra: quia aut tempore vigilie habuit deuotionem ad baptismum et petiit ipsum. et tunc debet baptizari. aut non habuit fidem et deuotionem ad baptismum et tunc non debet baptizari dormiens. **S**ed quid si sit vnum monstrum quod habeat duo corpora coniuncta debet ne baptizari ut vna persona vel ut due. **D**ico quod cum baptismus fiat propter animam et non propter corpus quantumcumque est.

De baptismo

sent duo corpora si solum esset vna anima debet baptizari vt vna persona. Sed si essent due anime debet baptizari vt due persone. Sed quomodo sciatur vtrum sit vna anima vl' due. Dico q' si sint duo corpora sunt due anime: sed si est vnus corpus est vna anima. Et ideo si sint duo pectora z duo capita supponendum est esse duas animas. Si autem esset vnum pectus z vnum caput quantumcunq; alia membra essent duplicata erit vna anima.

De ritu baptismi Caplm. vi.

Baptismus fit duobus modis. Uno modo immergendo in aquam. Alio modo aspergendo aquam. Quis autem sit melior modus. Dicendum q' si non timeatur de periculo vel propter debilitatem baptizantis vel pueri vel aliquid aliud. melius sit immergendo in aqua q' aspergendo. Cuius ratio assignatur. quia baptismus significat sepulturam christi. Unde dicit apostolus. Consepulti estis Christo per baptismum. sed melius figuratur sepultura quando fit immergendo q' quando fit aspergendo. ergo melius fit immergendo q' aspergendo. Sciendum est q' vnusquisq; debet seruare ritum ecclesie sue nec debet ipsum mutare. Vtrum autem requiratur trina immersio vel sufficiat vna. Dicendum q' sufficit vna. in. ca. propter de con. dist. iij. sed ceteris paribus melius fit per trinam in ca. post q' dist. iij. z glo. quia baptismus datur in nomine trinitatis. que trinitas melius representatur per trinam immersionem vel aspersionem q' per vnas ita tamen q' verba non finiantur ante q' omnes tres immersiones sunt complete. In hoc autem q' fiat vna vel trina qui libet debet seruare ritum ecclesie sue: vt dictum est supra de alio.

De effectu baptismi. Caplm. vii.

Effectus principalis baptismi est delere omnem culpam tam originale q' actualem z conferre gratiaz z aperire ianuam regni celestis. in quo differt a circuncisione. quia licet ante passionem Christi circuncisio deleat culpam originale z conferret gratiam. tamen ianuam regni celestis apere non poterat. Et ista est sententia Bede q' dicit in

Tract. ii. prime partis

omelia sua de circumcissione domin. i. Scire debz fraternitas vestra qd idem salutifere curationis remedium olim circumcissio in lege contra originale peccati vulnus agebat. quod nunc tpe reuelate gratie baptismus agere consuevit. excepto qd inuam regni dei celestis aperire non poterat. Sciendū autē qd baptismus aliter operatur in puulis & aliter in adultis. qz in puulis nihil requiritur a pte iporum. Sed in adultis requiritur a pte eorum qd non ponant obicem. i. qd non habeāt p̄trariam dispositionē. i. qd non accedāt fictē ad baptismū. s; accedant cū debita deuotiōe. Nō solū autē baptismus p̄fert gratiam. immo omnib; suscipientib; ipm̄ tam puulis q̄ adultis q̄ non ponunt obicē p̄fert omnes virtutes tam theologicas q̄ morales. Et si nō quantum ad vsum ad minus q̄tū ad habitum. Et ista est sententia p̄ciliū generalis: & habetur in p̄stitutionibus domini Clementis quinti. extra de sum. trini. & de fide catho. ca: fidei catholice. Est autē & alius effectus baptismi qz p̄ ipm̄ cōtrahitur cognatio sp̄ialis que impedit matrimonium p̄trahendū & dirimit iam contractū. de hoc tñ dicit in fra qm̄ dicit de matrimonio. Per baptismum imp̄m̄ etiā character vt dictum est supra. & iō baptismus non debet iterari. immo pena illius qui iteraret s̄m̄ leges est decapitatio. L. ne sanctū baptisma iteret. l. ij. Scdm̄ vero canones. est qd non possit pmoueri ad sacros ordines.

B De annexis baptismi. Laplin. viii.
Baptismū autē qm̄ sit cū debita solennitate p̄cedunt cathecismus & exorcismus. Et est cathecismus idē qd instructio. qz in cathecismo instruit̄ baptizandus de fide & merito fidei. Unde baptizando petit sacerdos. quid petis ab ecclesia. Et ipse si est adultus respondet fidem. Si autē sit paruulus alij respondent in persona eius. videlicet patrini. & tunc sacerdos querit. fides quid tibi prestabit. & ille respondet vitam eternam. Et tunc dicit sacerdos. Hec est vita eterna &c. Et in isto cathecismo facit tria sacerdos baptizando: Pr̄mo mittit digitos in aures ei⁹ & ponit de salina i ore ei⁹ & fecit qd baptizandus d̄z h̄e aures aptas ad audiendū v̄bz dei. & documēta fidei. Positio salinae in ore ei⁹ significat qd de

De baptismo

bet esse promptus ad respondendum et ad loquendum de fi-
de. quia locutio fit mediante salua. Secundo facit sibi cru-
cem in fronte et in pectore. et significat quod baptizandus debet
habere et recipere fidem Christi in corde. quod significat crux
facta in pectore: et in ore confiteri fidem christi. Nec debet erit
bescere fidem christi quod significat crux facta in fronte. quod in
fröte statim apparet verecündia. quod per quod dicit aplos Ro. x.
Corde creditur ad iusticiam. ore autem confessio fit ad salutem. Ter-
tio ponit ei sal in ore. quod significat sapientiam. iuxta doctrinam
apli ad Col. iij. His sermo eius debet esse sale sapie diuine
conditus. Exorcismus idem est quod adiuratio. quod adiurat demö
ut exeat de anima baptizadi. ut det locum spiritui sancto aduenie-
ti. Et facit tria sacerdos baptizando. quod primo facit ei crucem
in fronte cum pollice. et hoc masculo et femine dicendo. Christus
vinit. Christus regnat. etc. Et significat quod baptizandus designat ut
sit templum dei siue habitaculum spiritui sancti. Secundo facit ei cru-
cem de sputo ad aures et ad nares et ad os dicendo. Effeta
quod est aperire. et significat quod baptizandus debet habere au-
res cordis clausas ne audiat suggestiones diaboli. et debet
habere os clausum ne loquat mala verba. et debet sic viuere
ut sit secundum doctrinam apostoli bonus odor christi in vita sua. vel
istud significat quod talis debet emittere fenum deuote oratio-
nis per quam effugatur demon. Juxta verbum Raphaelis in Tho-
bia. iij. c. Fumus eius effugatur omne genus demoniorum. Et
ista sunt cum sputo. id est virtute christi. que significat per sputum
secundum quod dicit glo. supra illo verbo Joh. ix. Lutum fecit ex sputo
et linit oculos meos. Nam sicut sputum emittitur ab interio-
ribus cordis. ita filius dei gignitur ex substantia patris. Ter-
cio facit ei crucem de oleo exorcizato in spatulis et in pectore
et significat quod baptizandus debet esse fortis ad luctandum
contra diabolum. et ad portandum onera penitentie. et ista fiunt
mediante oleo diuine gratie. Post baptismum autem sacerdos
facit tria baptizato. Primo ungit eum crismate. et facit virtutes
gratie spiritui sancti quam sumpsit in baptismo. Secundo tra-
dit ei vestem albam: et significat innocentiam baptismalem.
Tercio tradit ei cereum incensum. et significat lumen fidei quod

Tract. iiii. prime partis

datur in baptismo. Sciendum autem q̄ ista non sunt de esse
tia baptismi. quia sine ipsis bene potest dari baptismus in
casu necessitatis. Sed in tali casu si baptizatus superuixerit
debet portari ad ecclesiam. et ibidem cathecizari et exorcizari
propter ritum ecclesie seruandum. Non autem debet bap-
tizari itez si sit certū q̄ sit recte baptizatus. si autē non sit certū
debet baptizari sub ista forma. Si tu es baptizatus ego non
te rebaptizo. sed si tu non es baptizatus ego te baptizo in no-
mine patris et filij et spiritus sancti. amen. Et hec sufficiat bre-
uiter de baptismo.

Tractatus tertius prime par- tis de confirmatione. Et habet septem capitula.

Quia spirituales genera-
tionem sequitur augmentum spirituale. id est post
quod fit in confirmatione. Circa quā cōsideranda sunt septē
p̄rio quid est confirmatio. Secūdo de materia confirmationis.
Tercio de eius forma. Quarto de eius ministro. Quinto de
susciptentibus confirmationem. Sexto de eius ritu. Septi-
mo de eius effectu.

Quid est Confirmatio. Cap. i.

Confirmatio potest sic definiri. Confirmatio est con-
signatio facta cum crismate in fronte baptizati ab epi-
scopo. cum certa forma verborum ad audacter confi-
tendum nomen Christi.

De materia confirmationis. Cap. ii.

Materia sacramenti confirmationis vt potest patere
ex dicta definitione est crisma. in quo crismate sunt
duo. scilicet oleum et balsam. Et rō quare ista duo
sunt materia huius sacramenti est institutio christi qui insti-
tuit ista duo esse materiā huius sacramēti. licet em̄ nō inueniat̄
in euangelijs q̄ christus istud sacramētū instituerit. tñ bea-
tus Petrus qui fuit vicarius christi et pastor et rector vniuersi